

АНОТАЦІЯ

Хмарна Л. В. Формування медіаграмотності вчителів мистецьких дисциплін у закладах післядипломної педагогічної освіти. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями). – ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», Слов'янськ, 2021.

В дисертації на основі ґрунтовного аналізу вітчизняного й зарубіжного досвіду в галузі медіаграмотності та мистецької освіти, врахування принципів компетентнісного підходу як ключової освітньої парадигми сьогодення, концептуальних вимог Нової української школи та загальних процесів цифровізації суспільства й освіти здійснено теоретичне обґрунтування й експериментальну перевірку шляхів формування медіаграмотності вчителів мистецьких дисциплін у закладах післядипломної педагогічної освіти.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що *уперше* спроектовано модель формування медіаграмотності вчителів мистецьких дисциплін у закладах післядипломної педагогічної освіти та визначено педагогічні умови її реалізації (розвиток мотивації до формування медіаграмотності вчителів мистецьких дисциплін, усвідомлення специфіки використання медіа на уроках мистецької освітньої галузі; надання вчителям мистецьких дисциплін комплексу базових та специфічних мистецьких знань з медіаграмотності; формування вмінь і навичок практичного застосування матеріалів з розвитку медіаграмотності на уроках освітньої галузі «Мистецтво», використання наявних та створення власних цифрових освітніх ресурсів з медіаграмотності); до вітчизняного наукового обігу введено поняття «медіаграмотність вчителів мистецьких дисциплін» як здатність особистості свідомо сприймати і критично оцінювати мистецьку інформацію, отриману із різних медіа; орієнтуватися в жанрах та особливостях мови мистецтв (візуальних та аудіовізуальних), що використовуються для впливу на

свідомість аудиторії; володіти вміннями й навичками аналізу та створення власних медіаресурсів з допомогою цифрових технологій; мати сформовані художньо-естетичні ціннісні орієнтири; *уточнено* теоретичні дефініції «медіаграмотність», «медіакомпетентність», «медіакультура», «медіаосвіта» тощо; *удосконалено* форми і методи формування медіаграмотності вчителів мистецьких дисциплін під час підвищення кваліфікації в закладах післядипломної педагогічної освіти; *конкретизовано* компонентну структуру медіаграмотності вчителів мистецьких дисциплін в єдності когнітивного, праксеологічного, особистісного складників, а також критерії, показники і рівні сформованості вказаного педагогічного явища; *подальшого розвитку* набув діагностичний інструментарій вивчення медіаграмотності вчителів освітньої галузі «Мистецтво».

Практичне значення дослідження визначено вдосконаленням змісту професійного розвитку вчителів мистецьких дисциплін у закладах післядипломної педагогічної освіти, передусім реалізацією педагогічних умов формування їхньої медіаграмотності; розробленням навчально-методичного забезпечення, до якого увійшли: дистанційний курс «Медіаграмотність на уроках мистецтва», розміщений в середовищі Google Classroom; онлайн-тренінг «Вчимося медіаграмотності в online» та навчально-методичний посібник «Онлайн-інструменти формування медіаграмотності вчителів мистецьких дисциплін».

На підставі аналізу вітчизняних і зарубіжних наукових джерел надано сучасне тлумачення понять «медіаграмотність», «медіакомпетентність», «медіакультура», «медіаосвіта». Поняття «*медіаграмотність*» розглядається на основі тлумачення, поданого в Концепції впровадження медіаосвіти в Україні, як складова медіакультури, яка стосується вміння користуватися інформаційно-комунікативною технікою, виражати себе і спілкуватися за допомогою медіазасобів, успішно здобувати необхідну інформацію, свідомо сприймати і критично тлумачити інформацію, отриману з різних медіа, відділяти реальність від її віртуальної симуляції, тобто розуміти реальність,

сконструйовану медіаджерелами, осмислювати владні стосунки, міфи і типи контролю, які вони культивують. Вважаємо, що медіаграмотність є складником медіакомпетентності, яка, у свою чергу, є певним рівнем медіакультури і формується засобами медіаосвіти.

Розкрито сутність, структуру та зміст категорії «*медіаграмотність вчителів мистецьких дисциплін*», яка тлумачиться як здатність особистості свідомо сприймати і критично оцінювати мистецьку інформацію, отриману із різних медіа; орієнтуватися в жанрах та особливостях мови мистецтв (візуальних та аудіовізуальних), що використовуються для впливу на свідомість аудиторії; володіти вміннями й навичками аналізу та створення власних медіаресурсів з допомогою цифрових технологій; мати сформовані художньо-естетичні ціннісні орієнтири. У структурі медіаграмотності вчителів мистецьких дисциплін в контексті професійної діяльності виокремлено три компоненти: когнітивний, праксеологічний, особистісний. Сформованість кожного компонента визначено відповідними критеріями:

- мотиваційно-ціннісний, що вказує на загальну спрямованість особистості на здійснення медіадіяльності (з показниками: мотивація до занурення в медіасередовище та потреба у пізнанні медіапростору, усвідомлення цінностей цифрового суспільства; рефлексивність, потреба до самовдосконалення й саморозвитку; усвідомлення норм нетикету, культури спілкування в медіапросторі, правил цифрової медіакommunікації та міжкультурної взаємодії);

- інформаційно-знаннєвий, що передбачає наявність певного обсягу знань та уявлень у сфері медіа, інформаційних та цифрових технологій, а також специфіки медійних видів мистецтва (з показниками: знання базових понять, теорій, етапів розвитку засобів медіа, уявлення про роль інформації в цифровому суспільстві, усвідомлення медійних впливів засобами мистецтва; знання в сфері цифрових технологій, цифрових інновацій у розвитку культури і мистецтва, онлайн-сервісів та онлайн-ресурсів професійного спрямування; знання специфіки візуальних, аудіальних та аудіовізуальних видів мистецтва,

аналіз медіасимволів та візуальної мови, усвідомлення соціально-культурних аспектів глобалізації медіа);

– діяльнісно-комунікативний, що забезпечує практичну медіадіяльність учителів мистецьких дисциплін, зокрема ефективну медіакомунікацію (з показниками: навички пошуку, сприйняття, оцінювання й критичного аналізу медіаінформації, її соціального, комерційного, культурного контексту; навички створення власної медіапродукції та організації медіадіяльності в онлайн-форматі; навички безпечної поведінки в Інтернеті, цифрової комунікації).

Надано теоретико-методологічне обґрунтування моделі формування медіаграмотності вчителів мистецьких дисциплін у закладах післядипломної педагогічної освіти та педагогічних умов її реалізації. Спроектована модель складається із цільового, змістово-технологічного та діагностичного блоків і реалізується у перебігу аналітичного, діяльнісно-процесуального та результативного етапів. До *цільового блоку* моделі формування медіаграмотності вчителів мистецьких дисциплін включено *мету*, яка полягає у підвищенні рівня медіаграмотності фахівців освітньої галузі «Мистецтво» закладів загальної середньої освіти; *завдання* (теоретичне обґрунтування й експериментальна реалізація педагогічних умов формування медіаграмотності вчителів мистецьких дисциплін ЗЗСО; удосконалення форм і методів підвищення кваліфікації вчителів мистецьких дисциплін у закладах післядипломної педагогічної освіти; занурення вчителів освітньої галузі «Мистецтво» до реалізації завдань формування медіаграмотності учнів ЗЗСО) та *методологічні підходи* (андрагогічний, аксіологічний, акмеологічний, діяльнісний, системний, компетентнісний). *Змістово-технологічний блок* моделі вмістив структуру ключового поняття дослідження – медіаграмотності вчителів мистецьких дисциплін закладів загальної середньої освіти, а також педагогічні умови реалізації спроектованої моделі:

- розвиток мотивації до формування медіаграмотності вчителів мистецьких дисциплін, усвідомлення специфіки використання медіа на уроках мистецтва;

- надання вчителям мистецьких дисциплін комплексу базових та специфічних мистецьких знань з медіаграмотності;

- використання тренінгових технологій для формування вмінь і навичок практичного застосування матеріалів з розвитку медіаграмотності на уроках освітньої галузі «Мистецтво», застосування наявних та створення власних цифрових освітніх ресурсів з медіаграмотності.

Крім того, до змістово-технологічного блоку увійшло навчально-методичне забезпечення реалізації моделі формування медіаграмотності вчителів мистецьких дисциплін.

У *діагностичному блоці* зафіксовано критерії (мотиваційно-ціннісний, інформаційно-знаннєвий, діяльнісно-комунікативний) та рівні сформованості медіаграмотності вчителів мистецьких дисциплін ЗЗСО (початковий, базовий, поглиблений, творчий).

Схарактеризовано навчально-методичне забезпечення моделі формування медіаграмотності вчителів мистецьких дисциплін закладів загальної середньої освіти, до якого увійшла низка засобів неформальної освіти: дистанційний курс «Медіаграмотність на уроках мистецтва» та онлайн-тренінг «Вчимося медіаграмотності в online».

У тематиці *дистанційного курсу «Медіаграмотність на уроках мистецтва»*, розміщеного в середовищі Google Classroom, було враховано положення документів та методичних рекомендацій ЮНЕСКО в царині медіа та інформаційної грамотності, вітчизняних нормативно-правових документів, навчально-методичних матеріалів проєкту з медіаосвіти в Україні IREX («Вивчай і розрізняй: інфо-медійна грамотність»), рекомендацій щорічних міжнародних науково-практичних конференцій «Сучасний простір медіаграмотності та перспективи його розвитку», а також наявних MOOC-

курсів відповідної тематики, онлайн-ресурсів для опанування медіаграмотності, авторських курсів та розробок.

Онлайн-тренінг «Вчимося медіаграмотності в online», розрахований на 30 годин (1 кредит ЄКТС), складався із шести тем: «Медіаосвіта та медіаграмотність: освітні категорії та виклик часу», «Інформація. Візуальні та аудіовізуальні мистецтва. Копії та підробки в мистецтві», «Інтерпретація в музиці. Візуалізація музичних творів. Класична музика в масовій культурі», «Факти та судження. Мистецький твір і реклама. Пропаганда. Тракткування творів мистецтва», «Мистецтво та комерція. Аукціон», «New Media та мистецтво». До змісту кожної теми було включено міні-лекцію, практичні вправи та роботу з онлайн-ресурсами.

Крім того, для педагогів освітньої галузі «Мистецтво» було підготовлено навчально-методичний посібник *«Онлайн-інструменти для формування медіаграмотності вчителів мистецьких дисциплін»*, у якому описано низку онлайн-ресурсів, які доцільно використовувати для набуття знань з медіаграмотності, відпрацювання певних умінь і навичок аналізу медіатекстів, створення власних медіаресурсів для залучення до уроків освітньої галузі «Мистецтво» на основі використання медіаконтенту візуальних та аудіовізуальних мистецтв.

Експериментально перевірено ефективність спроектованої моделі формування медіаграмотності вчителів мистецьких дисциплін у закладах післядипломної педагогічної освіти та педагогічних умов її реалізації. Проаналізовано результати експериментального пошуку.

Аналіз результатів на контрольному (результативному) етапі педагогічного експерименту дозволив виявити позитивну динаміку рівнів сформованості медіаграмотності вчителів мистецьких дисциплін у респондентів експериментальної групи, на відміну від кількісних показників вчителів контрольної групи. Перевірка отриманих результатів методами математичної статистики підтвердила ефективність розробленої моделі формування медіаграмотності вчителів мистецьких дисциплін

Основні положення, результати й висновки дисертаційної роботи можуть бути використані учителями-практиками, викладачами закладів вищої педагогічної освіти, науковцями для подальшого обґрунтування теоретичних і методичних засад формування медіаграмотності вчителів освітньої галузі «Мистецтво» в умовах інформатизації освіти; у системі підвищення кваліфікації та перепідготовки вчителів та викладачів мистецьких дисциплін, створення навчально-методичних посібників, у самоосвітній діяльності фахівців.

Ключові слова: медіаграмотність, медіаосвіта, медіакомпетентність, медіакультура, медіаграмотність вчителів мистецьких дисциплін, післядипломна педагогічна освіта, дистанційний курс, тренінг, модель формування медіаграмотності вчителів мистецьких дисциплін, педагогічні умови.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Статті у наукових фахових виданнях України, зокрема, які включені до міжнародних наукометричних баз:

1. **Хмарна Л. В.,** Гаврілова Л. Г. Формування медіаграмотності вчителів мистецьких дисциплін як теоретична проблема. *Інноваційна педагогіка. Спецвипуск.* 2019. С. 122–128. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2019/specvipusk/specvipusk_2019.pdf.
2. **Хмарна Л. В.** Структурно-компонентний аналіз поняття «медіаграмотність учителів мистецьких дисциплін». *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи.* 2020. Вип. 54. С.89–102. DOI: <https://doi.org/10.34142/2312-1548.2020.54.06>.
3. **Хмарна Л.** Методичні аспекти організації тренінгу з медіаграмотності для вчителів мистецтва. *Професіоналізм педагога : теоретичні й методичні аспекти.* 2021. Вип. 1 (14). С. 176–183.

<https://doi.org/10.31865/2414-9292.14.2021.236602>.

Стаття в зарубіжному науковому виданні:

4. **Khmarina L.** Massive open online courses as a means of development of art teachers media literacy. *Social and Human Sciences : Polish-Ukrainian scientific journal*. 2021. Vol. 02 (30). URL: <https://issn2391-4164.blogspot.com/p/219.html>.

Статті в інших виданнях, матеріали конференцій:

5. **Хмарна Л. В.** Теоретичні аспекти формування медіаграмотності вчителя мистецьких дисциплін. *Мистецька освіта: традиції, сучасність, перспективи* : збірник матеріалів I Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених. Кривий Ріг, 2019. С. 240–243.

6. **Хмарна Л.** Поняття медіаграмотності у зарубіжному науковому середовищі. *Тенденції сучасної підготовки майбутніх учителів початкової освіти* : Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (7 жовтня 2019 р.). Умань, 2019. С. 140–144. URL: <https://cutt.ly/dmHpYsg>.

7. **Хмарна Л.** Медіаграмотність та мистецтво в школі: реалії та перспективи. *Професіоналізм педагога в умовах освітніх інновацій*: матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Слов'янськ: ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», 2019. С. 225–229.

8. **Хмарна Л.** Синтез мистецтва та медіаграмотності - шлях до нових можливостей, реалії та перспективи. *Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення*: матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет конф. (28–29 травня 2020 р., м. Київ). Луцьк: СНУ ім. Лесі Українки, 2020. С. 269–271.

9. **Хмарна Л.** Методологічні підходи та принципи професійного розвитку вчителів мистецьких дисциплін засобами медіаграмотності. *Перспективні напрями сучасної науки та освіти* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Слов'янськ, 19–20 травня 2020 року.

Слов'янськ : Видавництво «Папірус», 2020. С. 226–229.

10. **Хмарна Л. В.** Курс «Медіаграмотність вчителя музичного мистецтва» в системі підвищення кваліфікації фахівців освітньої галузі «Мистецтво». *Світові освітні тренди: створення творчого середовища STEAM-навчання* : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної online-конференції. Київ : Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2021. С. 128–130.

11. **Хмарна Л. В.** Сучасні напрями наукових досліджень медіаграмотності, медіакультури та медіаосвіти в Україні. *Проблеми та шляхи реалізації компетентнісного підходу в сучасній освіті* : матеріали II Міжнародної науково-методичної конференції, 20–21 травня 2021 року. Харків : ФОП Бровін О.В., 2021. С. 239–243.

12. **Хмарна Л. В.** Проектування структури і змісту курсу з медіаграмотності для вчителів музичного мистецтва з використанням ІК-технологій. *Теоретико-практичні проблеми використання математичних методів та комп'ютерно-орієнтованих технологій в освіті та науці*: зб. матеріалів у III Всеукраїнської конференції, 28 квітня 2021 р. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. С. 113–116. URL: <http://surl.li/zcwy>.

13. **Хмарна Л. В.** Тренінг як провідна форма розвитку медіаграмотності вчителів мистецтва закладів загальної середньої освіти. *Синергія формальної, неформальної та дуальної освіти майбутніх фахівців дошкільної та початкової освіти*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (11–12 червня 2021 року, Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка). Чернігів, 2021. С. 63–66.

14. **Хмарна Л. В.** Впровадження дистанційного курсу з медіаграмотності в системі підвищення кваліфікації вчителів музичного мистецтва. *Мистецька освіта: традиції, сучасність, перспективи* : збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених. Кривий Ріг, 2021. С. 231–234.

15. **Хмарна Л. В.,** Гаврілова Л. Г. Педагогічні умови формування медіаграмотності вчителів мистецьких дисциплін у закладах післядипломної педагогічної освіти. *Нова українська початкова школа: нові виміри професійного розвитку вчителя*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (16–17 вересня 2021 року). Запоріжжя : Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, 2021. URL: <https://ele.zp.ua/nush-conference2021/speech/>.

Навчально-методичний посібник:

16. **Хмарна Л. В.,** Гаврілова Л. Г. Онлайн-інструменти формування медіаграмотності вчителів мистецьких дисциплін : навчально-методичний посібник. Слов'янськ : Видавництво Б. І. Маторіна, 2020. 75 с.

ABSTRACT

Khmarina L. V. Developing Art Teachers' Media literacy at Institutions of Further Pedagogical Education. – The qualifying scientific manuscript retaining copyright.

Dissertation to receive the Doctor of Philosophy degree on the branch of knowledge 01 Education/Pedagogy on speciality 013 Primary education. – State Higher Educational Institution “Donbas State Pedagogical University”, Sloviansk, 2021.

In the dissertation, based on the thorough analysis of national and foreign experience in the sphere of media literacy and art education, considering the principles of competency-based approach as a key educational paradigm, conceptual requirements of the New Ukrainian School, and general theoretical processes of digitalisation of both society and education, the theoretical generalisation and experimental examining of the way of developing art teachers' media literacy at institutions of further pedagogical education are made.

The scientific novelty of the research is that, *for the first time*, the model of developing art teachers' media literacy at institutions of further pedagogical education is designed, and pedagogical conditions of its implementation are defined

(forming the motivation for developing art teachers' media literacy, awareness of the specificity of using media in art classes; giving the art teachers a complex of basic and specific knowledge of media literacy; developing skills and abilities to practically use materials on development of media literacy in art classes, use of available and creation of new digital educational resources on media literacy); the concept of "art teachers' media literacy" is introduced into the national scientific circulation as an ability of a person to consciously perceive and critically evaluate artistic information, obtained from various media; to be aware of the genres and features of the language of the arts (visual and audio-visual), which are used to influence the consciousness of the audience; to have the skills and abilities to analyse and create media resources with the use of digital technologies; to have developed artistic and aesthetic value orientations; we have *specified* the theoretical definitions of "media literacy", "media competence", "media culture", "media education", etc.; we have *improved* the forms and methods of developing art teachers' media literacy certification training at institutions of further pedagogical education; we have *specified* the component structure of art teachers' media literacy in unity of cognitive, praxeological, and personal components, and also criteria, indicators, and levels of the development of the pedagogical phenomenon under the study; we have *further developed* diagnostic tools for studying art teachers' media literacy.

The practical significance of the research is defined as the content improvement of professional development of art teachers at institutions of further pedagogical education, primarily, the implementation of pedagogical conditions of developing their media literacy; the designing of educational and methodological provision, which include: distance course "Media Literacy in Art Classes" in the Google Classroom environment; online workshop "Learning Media Literacy Online" and a textbook "Online Tools for Developing Art Teachers' Media Literacy".

Based on the analysis of national and foreign scientific sources, a modern interpretation of the concepts of "media literacy", "media competence", "media culture", "media education" is given. The concept of "*media literacy*" is considered

on the basis of the interpretation, given in the Concept of Implementing the Media Education in Ukraine, as a component of media culture, which relates to the skill to use information and communication technologies, to express themselves and to communicate by media tools, to successfully obtain information, to consciously perceive and critically interpret information, gained from different media, to separate reality from its virtual simulation, that is to understand the reality, constructed with media sources, to comprehend power relations, myths and types of control that they cultivate. We think that media literacy is a component of media competence, which is a certain level of media culture and is formed by means of media education.

The essence, structure and content of the concept “*art teachers’ media literacy*” are revealed, which is defined as an ability of a person to consciously perceive and critically evaluate artistic information, obtained from various media; to be aware of the genres and features of the language of the arts (visual and audio-visual), which are used to influence the consciousness of the audience; to have the skills and abilities to analyse and create media resources with the use of digital technologies; to have developed artistic and aesthetic value orientations. In the structure of art teachers’ media literacy in the context of professional activity, three components are revealed: cognitive, praxeological, and personal. The development of each component is determined by the relevant criteria:

- motivational and value-based, which defines the general orientation of a personality to conduct media activities (its indicators are: the motivation to immerse in the media environment and the need to know the media space, the awareness of the values of digital society; reflexivity, the need for self-improvement and self-development; the awareness of rules of digital media communication and intercultural interaction);

- information- and knowledge-based, which implies the presence of a certain knowledge and ideas in the field of media, information and digital technologies, as well as the features of media arts (its indicators are: knowledge of basic concepts, theories, stages of media development, understanding of the role of

information in digital society, the awareness of media influences by means of art, the knowledge in the field of digital technologies, digital innovations in the development of culture and art, professional online services and online resources, knowledge of the features of visual, audio and audio-visual arts, the analysis of media symbols and visual language, awareness of social and cultural aspects of media globalisation);

– activity- and communication-based, which supports practical media activities for art teachers, including effective media communication (its indicators are: skills to search, perceive, evaluate and critically analyse the media information, its social, commercial, cultural context; skills to create media products and organise media activities online; skills to safely behave on the Internet and digitally communicate).

The theoretical and methodological substantiation of the model of developing art teachers' media literacy at institutions of further pedagogical education and pedagogical conditions of its implementation is given. The designed model consists of target, content-technological, and diagnostic blocks and is implemented during analytical, activity-processual, and result stages. The *target block* of the designed model of developing art teachers' media literacy includes the *purpose*, which is to increase the level of media literacy of specialists in the education field "Art" at secondary education institutions; *targets* (theoretical substantiation and experimental implementation of pedagogical conditions of developing media literacy of art disciplines teachers at institutions of secondary education; improving the forms and methods of art teachers' further training at institutions of further pedagogical education; immersion of art teachers to realising the targets of developing media literacy); *methodological approaches* (andragogical, axiological, acmeological, activity-based, system-based, and competence-based).

The content-technological block of the model contains the structure of the key concept of the research – media literacy of art teachers of secondary education institutions, pedagogical conditions of implementing the designed model include:

- increasing the motivation for developing art teachers' media literacy, awareness of the features of using media in art classes;
- providing art teachers with a complex of basic and specific artistic knowledge of media literacy;
- using workshop technologies for developing abilities and skills to practically apply the materials on development of media literacy in art classes, to apply available digital learning resources in media literacy and to create new ones.

In addition, the content-technological block includes educational and methodological provision for implementing the model of developing art teachers' media literacy.

The diagnostic block characterises the criteria (motivational and value-based, information- and knowledge-based, activity- and communication-based) and levels of the development of art teachers' media literacy (initial, basic, advanced, creative).

The educational and methodological provision of the model of developing media literacy of art teachers at secondary education institutions is described, which includes a number of non-formal education means: the distance course "Media Literacy in Art Class" and online workshop "Learning Media Literacy Online".

The content of *the distance course "Media Literacy in Art Classes"*, hosted in the Google Classroom, considers the provisions of UNESCO documents and guidelines in the field of media and information literacy, the provisions of domestic legal documents, teaching materials of the project on media education in Ukraine IREX ("Study and Distinguish: Infomedia Literacy"), recommendations of annual international scientific and practical conferences "Modern Environment of Media Literacy and Prospects for its Development", and materials of available MOOC-courses of relevant issues, online resources for mastering media literacy, author courses and developments.

The online workshop "Learn Media Literacy Online", which includes 30 hours (1 credit ECTS), includes 6 topics: "Media Education and Media Literacy: Educational Categories and Current Challenges", "Information. Visual and Audio-Visual Arts. Copies and Forgeries in Art", "Interpretation in Music. Visualisation of

Musical Works. Classical music in mass culture”, “Facts and Judgments. Artwork and Advertising. Propaganda. Interpretation of Art Works”, “Art and Commerce. Auction”, “New Media and Art”. The content of each topic includes a mini-lecture, practical exercises and activities with online resources.

Also, a textbook “Online Tools for Developing Art Teachers’ Media Literacy” is prepared for art teachers, which describes a number of online resources that can be used to acquire knowledge of media literacy, to practice certain skills and abilities to analyse media texts, to create media resources to be involved in art classes, based on the use of media content of visual and audio-visual arts.

The effectiveness of the designed model of developing art teachers’ media literacy at institutions of further pedagogical education and pedagogical conditions of its implementation is experimentally examined. The results of the experimental research are analysed.

The analysis of the results at the control (final) stage of the pedagogical experiment reveals positive dynamics in the levels of the development of art teachers’ media literacy among the respondents of the experimental group in contrast to the quantitative indicators of the control group teachers. The verification of the obtained results with the use of methods of mathematical statistics confirms the effectiveness of the designed model of developing art teachers’ media literacy.

The basic provisions, results and conclusions of the dissertation can be used by teachers-practitioners, teachers of higher pedagogical education institutions, scientists to further substantiate the theoretical and methodological foundations of developing art teachers’ media literacy under the conditions of informatisation of education; in the system of advanced training and retraining of teachers and professors of art disciplines, to create teaching aids, as well as in the self-educational activities of specialists.

Key words: media literacy, media education, media competence, media culture, art teachers’ media literacy, further pedagogical education, distance course, workshop, model of developing art teachers’ media literacy, pedagogical conditions.

LIST OF THE APPLICANT'S PUBLISHED PAPERS

Scientific papers in professional scientific editions of Ukraine:

1. **Khmarna L.** & Havrilova L. (2019). Formuvannia mediahramotnosti vchyteliv mystetskykh dystsyplin yak teoretychna problema [The development of art teachers' media literacy as a theoretical problem]. *Innovatsiina pedahohika. Spetsvypusk – Innovative pedagogy. Special issue*, 122–128. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2019/specvipusk/specvipusk_2019.pdf [in Ukrainian].
2. **Khmarna L. V.** (2020). Strukturno-komponentnyi analiz poniattia “mediahramotnist uchyteliv mystetskykh dystsyplin” [Structural-component analysis of the “art teachers media literacy” concept]. *Zasoby navchalnoi ta naukovo-doslidnoi roboty – Means of educational and research work*, 54, 1–14 [in Ukrainian].
3. **Khmarna L. V.** (2021). Metodychni aspekty orhanizatsii treninhu z mediahramotnosti dlia vchyteliv mystetstva [Methodological aspects of organizing media literacy training for art teachers]. *Profesionalizm pedahoha : teoretychni y metodychni aspekty – Professionalism of the Teacher: Theoretical and Methodological Aspects*, 1(14), 176–183. URL: <https://doi.org/10.31865/2414-9292.14.2021.236602> [in Ukrainian].

Scientific papers in scientific specialised edition of foreign countries:

4. **Khmarna L.** (2021). Masovi vidkryti onlain kursy yak zasib rozvytku mediahramotnosti vchyteliv mystetskykh dystsyplin [Massive open online courses as a means of development of art teachers media literacy]. *Social and Human Sciences: Polish-Ukrainian scientific journal*, 02(30). URL: <https://issn2391-4164.blogspot.com/p/219.html> [in Ukrainian].

Scientific papers certifying the approbation of the dissertation materials:

5. **Khmarna L. V.** (2019). Teoretychni aspekty formuvannia mediahramotnosti vchytelia mystetskykh dystsyplin [Theoretical aspects of the formation of media literacy of teachers of art disciplines]. *Mystetska osvita:*

tradycii, suchasnist, perspektyvy : zbirnyk materialiv I Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii zdobuvachiv vyshchoi osvity ta molodykh uchenykh – Art education: traditions, modernity, perspectives: collection of materials of the I All-Ukrainian scientific-practical conference of applicants for higher education and young scientists (pp. 240–243). Kryvyi Rih: KDU [in Ukrainian]

6. **Khmarina L.** (2019). Poniattia mediahramotnosti u zarubizhnomu naukovomu seredovyshchi [The concept of media literacy in a foreign scientific environment]. *Tendentsii suchasnoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv pochatkovoï osvity : Materialy Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi internet-konferentsii (7 zhovtnia 2019 r.) – Trends in modern training of future primary school teachers: Proceedings of the All-Ukrainian scientific-practical Internet conference (October 7, 2019)* (pp. 140–144). Uman. URL: <https://cutt.ly/dmHpYsg> [in Ukrainian].

7. **Khmarina L.** (2019). Mediahramotnist ta mystetstvo v shkoli: realii ta perspektyvy [Media literacy and art at school: realities and perspectives]. *Profesionalizm pedahoha v umovakh osvity innovatsii: materialy III Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi internet-konferentsii – Teacher professionalism in the conditions of educational innovations: materials of the III International scientific and practical Internet conference* (pp. 225–229). Sloviansk: DDPU [in Ukrainian].

8. **Khmarina L.** (2020). Syntez mystetstva ta mediahramotnosti - shliakh do novykh mozhlyvostei, realii ta perspektyvy [Synthesis of art and media literacy - the path to new opportunities, realities and prospects]. *Shliakhy udoskonalennia profesiinykh kompetentnosti fakhivtsiv v umovakh sohodennia: materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi internet-konferentsii (28–29 travnia 2020 r., m. Kyiv) – Ways to improve the professional competencies of professionals in today's conditions: materials of the international scientific-practical Internet conference (May 28-29, 2020, Kyiv)* (pp. 269–271). Lutsk: SNU im. Lesi Ukrainky [in Ukrainian].

9. **Khmarina L. V.** (2020). Metodolohichni pidkhody ta pryntsyipy profesiinoho rozvytku vchyteliv mystetskykh dystsyplin zasobamy

mediahramotnosti [Methodological approaches and principles of professional development of teachers of art disciplines by means of media literacy]. *Perspektyvni napriamy suchasnoi nauky ta osvity : materialy Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii, m. Sloviansk, 19–20 travnia 2020 roku – Promising directions of modern science and education: materials of the All-Ukrainian scientific-practical conference, Slovyansk, May 19–20, 2020* (pp. 226–229). Sloviansk: Vydavnytstvo “Papirus” [in Ukrainian].

10. **Khmarna L. V.** (2021). Kurs “Mediahramotnist vchytelia muzychnoho mystetstva” v systemi pidvyschennia kvalifikatsii fakhivtsiv osvitnoi haluzi “Mystetstvo” [The course “Media Literacy of a Music Art Teacher” in the system of advanced training of specialists in the field of art education]. *Svitovi osvitni trendy: stvorennia tvorchoho seredovyscha STEAM-navchannia: zbirnyk materialiv Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi online-konferentsii – World educational trends: creating a creative environment STEAM-learning: a collection of materials of the International scientific-practical online-conference* (pp. 128–130). Kyiv: Vyd-vo NPU im. M.P. Drahomanova [in Ukrainian].

11. **Khmarna L. V.** (2021). Suchasni napriamy naukovykh doslidzhen mediahramotnosti, mediakultury ta mediaosvity v Ukraini [Modern directions of scientific research of media literacy, media culture and media education in Ukraine]. *Problemy ta shliakhy realizatsii kompetentnisnogo pidkhodu v suchasni osviti : materialy II Mizhnarodnoi naukovo-metodychnoi konferentsii, 20–21 travnia 2021 roku – Problems and ways of realization of the competence approach in modern education: materials of the II International scientific and methodical conference, May 20-21, 2021* (pp. 239–243). Kharkiv: FOP Brovin O.V. [in Ukrainian].

12. **Khmarna L. V.** (2021). Proiektuvannia struktury i zmistu kursu z mediahramotnosti dlia vchyteliv muzychnoho mystetstva z vykorystanniam IK-tekhnologii [Designing the structure and content of a media literacy course for music teachers using IR technologies]. *Teoretyko-praktychni problemy vykorystannia matematychnykh metodiv ta kompiuterno-orientovanykh tekhnologii v osviti ta nauksi: zbirnyk materialiv III Vseukrainskoi konferentsii, 28 kvitnia 2021 r., Kyiv –*

Theoretical and practical problems of using mathematical methods and computer-oriented technologies in education and science: Proceedings of the III All-Ukrainian Conference, April 28, 2021, Kyiv (pp. 113–116). Kyiv: Kyiv. un-t im. B. Hrinchenka. URL: <http://surl.li/zcwy> [in Ukrainian].

13. **Khmarna L. V.** (2021). *Treninh yak providna forma rozvytku mediahramotnosti vchyteliv mystetstva zakladiv zahalnoi serednoi osvity* [Training as a leading form of development of media literacy of art teachers in general secondary education]. *Synerhiia formalnoi, neformalnoi ta dualnoi osvity maibutnikh fakhivtsiv doshkilnoi ta pochatkovoï osvity: materialy Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii z mizhnarodnoiu uchastiu – Synergy of formal, non-formal and dual education of future specialists in preschool and primary education: materials of the All-Ukrainian scientific-practical conference with international participation* (pp. 63–66). Chernihiv: Natsionalnyi universytet “Chernihivskyi kolehium” imeni T. H. Shevchenka [in Ukrainian].

14. **Khmarna L. V.** (2021). *Vprovadzhennia dystantsiinoho kursu z mediahramotnosti v systemi pidvyshchennia kvalifikatsii vchyteliv muzychnoho mystetstva* [Introduction of a distance course on media literacy in the system of professional development of music teachers.]. *Mystetska osvita: tradytsii, suchasnist, perspektyvy : zbirnyk materialiv II Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii zdobuvachiv vyshchoi osvity ta molodykh uchenykh – Art education: traditions, modernity, perspectives: collection of materials of the II All-Ukrainian scientific-practical conference of applicants for higher education and young scientists* (pp. 231–234). Kryvyi Rih: KDU [in Ukrainian].

15. **Khmarna L. & Havrilova L.** (2021). *Pedahohichni umovy formuvannia mediahramotnosti vchyteliv mystetskykh dystsyplin u zakladakh pisliadyplomnoi pedahohichnoi osvity* [Pedagogical conditions for the formation of media literacy of teachers of art disciplines in institutions of postgraduate pedagogical education]. *Nova ukrainska pochatkova shkola: novi vymiry profesiinoho rozvytku vchytelia: materialy Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii z mizhnarodnoiu uchastiu (16–17 veresnia 2021 roku)*. Zaporizhzhia : Zaporizkyi oblasnyi instytut

pisliadyplomnoi pedahohichnoi osvity. URL: <https://ele.zp.ua/nush-conference2021/speech/> [in Ukrainian].

Tutorial:

16. **Khmarina L.** & Havrilova L. (2020). Onlain-instrumenty formuvannia mediahramotnosti vchyteliv mystetskykh dystsyplin: navchalno-metodychnyi posibnyk [Online tools for developing art teachers' media literacy: a textbook]. Sloviansk: Vydavnytstvo B. I. Motorina [in Ukrainian].